

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	Pwyllgor Safonau
DYDDIAD:	12.09.2018
TEITL YR ADRODDIAD:	Nodyn Briffio i Aelodau – Hawliau unigol fel aelodau
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Cyflwyno adroddiad i'r Pwyllgor Safonau ar Nodyn Briffio Newydd arfaethedig i Aelodau ar eu hawliau unigol fel aelodau
ADRODDIAD GAN:	Mared Wyn Yaxley Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol mwycs@ynysmon.gov.uk
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro lbxcs@ynysmon.gov.uk 01248 752586

1. RHAGARWEINIAD A CHEFNDIR

- 1.1 Mae'r [Côd Ymddygiad i Aelodau](#) yn manylu ar y safonau ymddygiadol a ddisgwylir gan aelodau wrth iddynt gyflawni eu dyletswyddau swyddogol fel cynghorwyr. Mae'r Côd, ynghyd â [phrotocolau](#) eraill, yn darparu arweiniad i aelodau am y modd y dylent fynd o gwmpas eu dyletswyddau fel aelodau o'r Cyngor.
- 1.2 Mae'r Côd Ymddygiad yn berthnasol i aelodau pan maent yn gweithredu'n swyddogol fel aelod, yn honni eu bod yn gweithredu fel aelod neu'n rhoi'r argraff eu bod yn gweithredu fel aelod. Bydd Aelodau yn ddarostyngedig i'r Côd mewn cyddestun ehangach os byddant yn dwyn anfri ar y swydd neu'n camddefnyddio eu statws i gael mantais iddynt eu hunain neu unrhyw un o'u cydnabod.
- 1.3 Fodd bynnag, rhaid cofio fod aelodau, fel eu hetholwyr, yn ddinasyddion yr ardal ac mae'n anrffod y bydd angen i aelodau ymarfer eu hawliau fel unigolion preifat mewn rhai sefyllfaoedd.
- 1.4 Mae'r Pwyllgor Safonau yn teimlo y gall fod rhywfaint o ddryswch mewn perthynas â'r sefyllfa pan mae aelodau angen cysylltu gyda'r Cyngor mewn capasiti preifat a diffyg dealltwriaeth o'r gwrthdaro sy'n codi yn sgil hynny gyda'u rôl swyddogol fel cynghorwyr.

- 1.5 Am y rheswm hwn, mae Nodyn Briffio Newydd (**Atodiad 1**) wedi cael ei baratoi gan y Pwyllgor Safonau ar gyfer aelodau sy'n wynebu gwrthdaro rhwng eu diddordebau preifat a'u rôl fel cynghorwyr.

2. ARGYMHELLIAD

Bod y Pwyllgor:

- 1.1 Yn nodi cynnwys y Nodyn Briffio Drafft yn **Atodiad 1** ac yn cadarnhau y dylid ei gymeradwyo;
- 1.2 Yn cytuno y dylai Cadeirydd y Pwyllgor Safonau gyflwyno'r Nodyn Briffio Drafft (**Atodiad 1**) i gyfarfod o'r Arweinyddion Grwpiau; ac
- 1.3 Yn cadarnhau y gellir cylchredeg y Nodyn Briffio yn **Atodiad 1** i'r holl Aelodau yn enw'r Pwyllgor Safonau.

**NODYN BRIFFIO I AELODAU –
GWEITHREDU HAWLIAU FEL UNIGOLION MEWN PERTHYNAS Â
GWASANAETHAU'R CYNGOR**

CEFNDIR

1. Mae'r [Cod Ymddygiad i Aelodau](#) yn nodi manylion y safonau ymddygiad a ddisgwyllir gan Aelodau wrth iddynt gyflawni eu dyletswyddau swyddogol. Mae'r Cod, ynghyd â [phrotocolau](#) eraill, yn rhoi arweiniad i Aelodau ar sut i gyflawni eu dyletswyddau.
2. Mae'r Cod Ymddygiad yn berthnasol i aelodau pan fyddant yn gweithredu yn swyddogol fel aelod, yn honni eu bod yn gweithredu fel Aelod neu'n rhoi'r argraff eu bod yn gweithredu fel Aelod. Bydd y Cod hefyd yn berthnasol i Aelodau mewn cyd-destun ehangach os byddant yn dwyn anfri ar y swydd neu'n camddefnyddio eu rôl er mwyn ennill mantais iddyn nhw eu hunain neu eu cydnabod. O dan y Cod, mae disgwyl i aelodau ddatgan diddordeb personol ac i beidio â chymryd rhan pan fydd ganddynt ddiddordeb personol neu ddiddordeb sy'n rhagfarnu. Fe ddylai Aelodau gyfeirio at y [Nodyn Briffio ar Ddiddordebau Personol a Diddordebau sy'n Rhagfarnu](#) am fwy o wybodaeth).
3. Fodd bynnag, ni ddylid anghofio bod Aelodau, fel eu hetholwyr, hefyd yn ddinasyddion yn yr ardal ac mae'n anorfod y bydd angen i aelodau ymarfer eu hawliau fel unigolion preifat mewn rhai sefyllfaoedd penodol. Gallai hyn fod am nifer o wahanol resymau megis wrth i'r Aelod (a) weithio fel contractwr yn darparu gwasanaethau i'r Cyngor, (b) gweithredu fel ysgrifennydd sefydliad gwirfoddol sy'n gwneud ceisiadau am grantiau, (c) trefnu darpariaeth gofal ar gyfer perthynas; neu (d) gwrthwynebu cais cynllunio i drws nesaf i'w gartref / i'w chartref.
4. Cynigir y Canllawiau canlynol gan y Pwyllgor Safonau i aelodau sy'n wynebu gwrthdaro rhwng eu diddordebau preifat a'u rôl fel aelodau etholedig, fel y disgrifir ym mharagraff 3 uchod. Darperir yr arweiniad fel cyngor cyffredinol yn unig ac nid yw'n cario'r un pwysau â'r Cod Ymddygiad. Atgoffir Aelodau mai mater iddyn nhw yw dod i gasgliad mewn perthynas ag unrhyw ddiddordebau sydd ganddynt.

CANLLAWIAU

5. Os yn bosibl, fe ddylai Aelodau osgoi rhoi eu hunain mewn sefyllfa lle gallai gwrthdaro godi rhwng eu bywydau personol a'u rôl fel aelod etholedig.

Fe ddylai Aelodau ofyn iddyn nhw eu hunain: oes rhaid i mi wneud hyn? Allai rhywun arall wneud hyn ar fy rhan?

Er enghraifft, os yw'r Aelod yn cynrychioli corff neu sefydliad arall, fe ddylai'r Aelod ofyn i rywun arall gyflawni'r rôl o ryngweithio â'r Cyngor Sir; neu os yw'r diddordeb personol yn ymwneud â chynrychioli aelod o'r teulu, fe ddylai'r Aelod ystyried a allai perthynas arall arwain yn ei le / yn ei lle.

6. Os na fedrir osgoi'r ffaith y bydd Aelodau yn dod i gysylltiad â'r Cyngor yn eu capasiti personol, cynghorir Aelodau i ystyried y canllawiau canlynol:
  - a. Wrth ysgrifennu at y Cyngor, ni ddylai Aelodau ddefnyddio papur swyddogol y Cyngor ac ni ddylent ddefnyddio eu cyfrif e-bost Cyngor, oherwydd byddai

hynny ynddo'i hun yn torri'r Cod ond byddai hefyd yn achosi dryswch o ran y rôl yr oedd yr aelod yn ymgymryd â hi; h.y. capasiti swyddogol neu breifat;

- b. Wrth ysgrifennu at y Cyngor, ar y cyswllt cyntaf, fe ddylai aelodau ddatgan diddordeb ffurfiol a natur y diddordeb hwnnw a nodi ei fod o / hi yn gweithredu mewn capasiti preifat ac nid fel Aelod etholedig;
  - c. Os trafodir materion wyneb yn wyneb, neu dros y ffôn, fe ddylai Aelodau gadarnhau manylion y drafodaeth honno yn ysgrifenedig ac fe ddylai'r cadarnhad ysgrifenedig hwnnw gyfeirio at y diddordeb, egluro natur y diddordeb a chadarnhau bod yr Aelod yn gweithredu mewn capasiti preifat;
  - d. Os yw'r Cyngor wedi cysylltu â'r Aelod yn ei rôl o/hi fel dinesydd o'r ardal (e.e. ymgynghoriad ar fater cynllunio), fe ddylai'r Aelod ddatgan ei ddiddordeb / ei diddordeb yn glir, ac egluro natur y diddordeb hwnnw wrth ymateb i'r ymgynghoriad;
  - e. Ni ddylai Aelodau ddefnyddio eu rôl fel Aelodau etholedig i gael mynediad at swyddogion na gwybodaeth na fyddai wedi bod ar gael i aelodau eraill o'r cyhoedd yn yr un sefyllfa.
7. Er mwyn sicrhau priodoldeb a thryloywder, gallai'r Cyngor roi mesurau penodol yn eu lle er mwyn delio ag amgylchiadau penodol lle mae Aelodau yn ymgymryd â'u rôl mewn capasiti preifat; yn enwedig os rhagwelir y bydd y cyfnod rhyngweithio'n debygol o fod yn sylweddol. Rhaid i Aelodau gadw at unrhyw drefniadau rhesymol a wneir o dan amgylchiadau o'r fath.
8. Os nad yw Aelodau yn siŵr o'r hawliau sydd ganddynt o ran gweithredu fel unigolion, neu'r cyfyngiadau sydd arnynt o ran eu rôl fel Aelodau etholedig, maent yn cael eu hannog i gysylltu â'r Swyddog Monitro am gyngor. Tra'n cydnabod yr angen am dryloywder ac er mwyn osgoi unrhyw awgrymiad o amhriodoldeb neu ddylanwad gormodol, mae hefyd yn bwysig bod gan Aelodau hawl i weithredu yn eu capasiti fel dinasyddion preifat.

Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn Gorffennaf 2018